

SFÂNȚA SCRIPTURĂ ȘI SFÂNȚA TRADIȚIE. RAPORTUL DINTRE ELE

Între Scriptură și Tradiție nu există nici un fel de conflict sau contradicție, iar falsa opoziție dintre ele provine abia din sec. XVI, atunci când protestantismul a proclamat principiul „Sola Scriptura”, considerând Biblia singurul izvor de învățătură, suficient pentru mântuirea omului. Conciliul Tridentin (1545-1563), organizat de o confesiune de asemenea rătăcită de la Adevăr, dorind să combată principiul eretic „Sola Scriptura”, a spus că există de fapt două izvoare de învățătură: *Scriptura și Tradiția* – ambele inspirate, necesare pentru mântuire și cu aceeași autoritate. Uneori ortodocșii au urmat această învățătură romano-catolică, dar ea de fapt nu corespunde pe deplin înțelesului Ortodox asupra Scripturii și Tradiției și a raportului dintre ele.¹

Abaterile catolice puse pe seama unei tradiții rătăcite, care nu mai era fundamentată pe învățătura Apostolilor, ci pe persoana și autoritatea papei², a generat o serie întreagă de rătăcirii de la credința Bisericii primare, ducând la rândul lor la interpretări total opuse în sânul comunităților protestante.

Iată câteva exemple când extremele au dus la extreme:

- romano-catolicii absolutizau *rolul ierarhiei* și în special al papei, iar protestanții au respins în general ierarhia, adică preoția sacramentală;

¹ Recunoaștem că într-o vreme ortodocșii preluau argumentele catolice în lupta cu protestanții și argumentele protestante în lupta cu catolicii. Dar această perspectivă este greșită și nu duce la nimic.

² Papa Pius al IX a spus la Conciliul I Vatican: „*La traditione sono io*” (*Eu sunt tradiția*), iar la intervenția episcopului de Bologna, Guidi, replica „*Io sono la Chiesa*” (*Eu sunt Biserica*).

- romano-catolicii au exagerat *cultul Maicii Domnului*³, iar protestanții l-au eliminat de tot;

- Roma a început să canonizeze (beatifice) așa-zisi *sfinți* care au trăit un mod rătăcit de viață (de exemplu: Francisc de Assisi), iar protestanții au respins cultul sfinților;

- romano-catolicii au raționalizat *Tainele*, iar protestanții le-au numit doar simboluri sau le-au respins de tot;

- romano-catolicii au denaturat *sensul și frumusețea icoanei* prin introducerea statuilor și a tablourilor renaștentiste, iar protestanții au respins de tot cultul icoanelor.

Și se știe foarte clar că ceea ce au respins atunci protestanții nu a fost din cauza că nu era argumentat în Biblie, căci speculațiile privind existența sau inexistența temeiurilor biblice au apărut mult mai târziu, ci pentru că extremele romano-catolicilor devenise prea deranjante.

Sensul inițial al lui „Sola Scriptura”, așa cum l-a înțeles Luther⁴, se referea la respingerea inovațiilor romano-catolice⁵, Luther însuși preluând din tradiția teologică romano-catolică mai multe idei ale Fericitului Augustin (de exemplu: predestinația), învățătura despre Filioque ș.a., care nu corespund de fapt Scripturii. Același Luther, de exemplu, recunoștea botezul copiilor, chiar dacă neoproteștanții de astăzi îl consideră neconform cu Biblia. Abia ucenicii lui Luther și mai ales neoproteștanții au dat un caracter exclusivist principiului „Sola Scriptura”, respingând orice idee de Tradiție.

Cu toate acestea, proteștanții și neo-proteștanții au și ei fiecare tradiția lor⁶ – și acest lucru sperăm că va fi recunoscut de oponenții noștri de dezbateră. Ei nu interpretează Biblia decât din perspectiva strictă a unor puncte de credință ce nu sunt scrise în Biblie, a unor cărți⁷

³ Deși ereziile mariologice au fost oficializate abia în sec. XIX, romano-catolicii au început încă înainte de Reformă să susțină că Maica Domnului s-a născut de la Duhul Sfânt (ca și Hristos), că ea este „împreună-mântuitoare” și că nu a avut păcat original. Toate aceste învățături greșite au fost respinse nu doar de proteștanți, ci și de ortodocși.

⁴ Amintim faptul că Martin Luther toată viața s-a considerat membru al „Bisericii Catolice”, chiar dacă a fost anatemitat de aceasta și chiar condamnat la ardere pe rug, reușind să scape doar prin mijlocirea unor personalități politice ale timpului.

⁵ Este vorba mai ales de abuzul de filozofie aristotelică în scolastica tomistă; vezi „*Summa Teologica*” a lui Toma de Aquino (sec. XIII), care este plină de inovații nefundamentate scripturistice.

⁶ Deja mai mulți proteștanți germani de renume au ajuns la concluzia că Biserica nu poate exista fără Tradiție. Printre ei se numără Oscar Cullmann, R. Ruckert, Ernst Kinder ș.a.

⁷ De exemplu: *Mărturisirea de credință baptistă de la Londra, 1689.*

și reviste publicate de confesiunea respectivă sau chiar a unor persoane particulare, considerate ca fiind inspirate sau harismatice. Prin urmare principiul „Sola Scriptura”, așa cum vom vedea și mai departe, nu funcționează, căci criteriile de interpretare ale Bibliei sunt în afara ei, iar dacă Biblia s-ar interpreta pe ea însăși, atunci ar fi imposibilă apariția mai multor interpretări și în consecință a mai multor confesiuni, care toate pretind că merg pe principiul „Sola Scriptura”, dar în același timp toate se contrazic.

Și totuși protestanții și neoprotestanții, deși fiecare au tradiția lor mai veche sau mai nouă, nu recunosc Sfânta Tradiție, aducând împotriva noastră o serie de false argumente, care de fapt nu se referă la Sfânta Tradiție, ci la „tradiții și datini omenești” așa cum foarte clar le numește Scriptura. În 3 locuri din Scriptură, unde s-a părea că este condamnată tradiția, în mod clar se vorbește despre „tradiția sau datina omenească” – a se vedea Matei 15:2-6, Marcu 7:3-13 și Coloseni 2:8. Și dacă neoprotestanții preferă să citeze doar din Matei, iar la celelalte texte doar fac trimitere, eu voi cita din Marcu 7:8, după Ediția Cornilescu: *„Voi lăsați porunca lui Dumnezeu, și țineți datina așezată de oameni, precum: spălarea ulcioarelor și a paharelor, și faceți multe alte lucruri de acestea.”* Aici se vede foarte clar nu doar condamnarea unei tradiții, ci și conținutul a ceea ce se condamnă: spălarea ulcioarelor și a paharelor, precum și alte obiceiuri omenești irelevante pentru mântuire, or noi ortodocșii, atunci când vorbim despre Sfânta Tradiție, ne referim la cu totul altceva – și vreau ca acest lucru să fie clar înțeles. Mai mult decât atât, noi nu considerăm ca făcând parte din Sfânta Tradiție acel element care contrazice Revelația divină și în primul rând Sfânta Scriptură.

Iar acum să trecem la **expunerea ortodoxă a problemei**. În acest sens Scriptura și Tradiția nu pot fi privite ca două izvoare complementare de învățătură, ci ca două realități ce se conțin reciproc, fiind într-o relație de perihoreză (interioritate reciprocă). Dacă e să facem o analogie cu Sfânta Treime, se poate spune că Scriptura și Tradiția sunt de-o-ființă (această ființă fiind Adevărul unic și neschimbabil) și în același timp distincte, de aceea despărțirea și mai ales contrapunerea lor se poate asemăna cu despărțirea și contrapunerea Persoanelor

Sfintei Treimi. Ideea o voi dezvălui în cele ce urmează, iar analogia de mai sus vreau să fie înțeleasă ca o simplă comparație și nu mai mult decât atât.

După cum învață Scriptura, mântuirea adusă în lume de Hristos a fost realizată la modul obiectiv prin patima, moartea și învierea Sa, iar subiectiv se realizează prin conlucrarea dintre noi și Dumnezeu în Biserica⁸ pe care El a întemeiat-o nu pe ideile personale sau de grup ale cuiva, ci pe Însăși Persoana Sa divino-umană (cf. Matei 16:16: I Timothei 3:15-16), făgăduind că și Biserica Sa va dăinui în veci, încât nici „*porțile iadului nu o vor birui*” (Matei 16:18). Tot El, înălțându-Se la ceruri, ne-a făgăduit că „*va fi cu noi până la sfârșitul veacului*” (Matei 28:20), iar în lume va fi trimis Duhul Sfânt, care „*ne va călăuzi la tot adevărul*” (Ioan 16:13). Acest Adevăr este despre Hristos și este chiar Însuși Iisus Hristos (cf. Ioan 14:6), care „*ieri și azi și în veci, este același*” (Evrei 13:8), iar credința noastră în El este cea care „*a fost dată sfinților, odată pentru totdeauna*” (Iuda 1:3).

De aici reiese foarte clar că adevărul de credință nu poate fi: unul în sec. I-ii, altul în sec. IV, altul în sec. XVI și cu totul altul în sec. XXI. Iar dacă cineva admite așa ceva, înseamnă că acela rătăcește de la Adevăr, contrazicând Scriptura. Iată de ce noi considerăm că adevărul trebuie să fie același în toate timpurile și locurile, iar păstrarea intactă a acestuia se datorează prezenței neconținute a lui Hristos și a Duhului Sfânt în „*Biserica Dumnezeului celui viu, care este stâlp și temelie a Adevărului*” (I Timothei 3:15); și dacă Adevărul este unul singur, înseamnă că și Biserica nu poate fi decât una singură, căci un Cap poate avea un singur Trup (cf. Efeseni 1:22-23; 4:3-6).

Din cele expuse mai sus deducem faptul că Biserica lui Hristos, dar și învățătura Ei, trebuie să existe fără întrerupere din momentul întemeierii ei și „*până la sfârșitul veacului*”. Deci poate pretinde la statutul de Biserică a lui Hristos doar acea adunare creștină care a existat în permanență fără întrerupere și noi considerăm că acestor rigori corespunde doar Biserica noastră, numită încă din primele veacuri Biserica Ortodoxă și în mod evident aceeași

⁸ Așa cum spunea Sfântul Ciprian al Cartaginei, un mare părinte bisericesc din secolul III: „*În afara Bisericii nu este mântuire (Extra Ecclesiam nulla salus)*”.

cu Biserica Apostolilor și a primilor creștini. Anume în sânul acestei Biserici s-a scris și s-a interpretat Sfânta Scriptură, alături de multe alte învățături necesare mântuirii. În sânul ei, Duhul Sfânt ia călăuzit pe sfințiții episcopi ca aceștia să stabilească corect Canonul biblic, adică numărul cărților biblice, autorul și chiar ordinea lor, fiind respinse toate apocrifele provenite de la eretici. Acest lucru s-a întâmplat abia în sec. IV și chiar mai târziu⁹, când Biserica avea aceleași slujbe și aceeași organizare ca Biserica Ortodoxă de astăzi. În sânul ei Scriptura era citită, interpretată și transmisă mai departe, alături de multe alte învățături bazate pe aceeași credință și predică apostolică. Principiul „Sola Scriptura” pe atunci nu exista și nici nu putea să existe, iar Sfinții Părinți care au stabilit Canonul biblic acceptau și răspândeau destul de multe învățături care nu erau în mod clar exprimate în Biblie, ci erau preluate din Sfânta Tradiție¹⁰: *rânduiala și textul Sfintei Euharistii; întreita afundare la Botez*¹¹, sugerată deja în Didahia – scriere din sec. I, care uneori era încadrată în Canonul biblic; *cinstirea moaștelor*, menționată foarte clar în sec. II în legătură cu martiriul Sf. Policarp al Smirnei¹², *facerea semnului crucii*, lucru confirmat clar în sec. II¹³ ș.a.

⁹ Cf. Canonul 85 Apostolic (sec. IV); 60 de la Laodiceea (343); 24 de la II Cartagina (419); Sf. Athanasie cel Mare, *Epistola 39 festivă* din anul 367; Sf. Grigore Teologul (+390), *Canonul I*; Amfilohie de Iconium (+394), *Scrisoare către Seleuc*. Este demn de menționat că în aceste scrieri listele cărților canonice ale Vechiului și Noului Testament nu sunt identice, iar varianta definitivă a Canonului, identică cu cea de astăzi, o avem abia de prin sec. VI. Neconcordanța dintre listele cărților se datorează atât faptului că în anumite regiuni unele cărți nu puteau fi primite din cauza unor erezii (deci din motive pastorale și apologetice), dar și pentru că unele dintre aceste cărți puteau nici să nu fie cunoscute.

¹⁰ Cf. Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, cap. 27-28 (PG 32; PSB 13), și *Canoanele 91-92*.

¹¹ Conform Canonului 50 Apostolic, dacă vreun episcop sau preot va boteza printr-o singură afundare, nu prin trei, să se caterisească, iar botezul nu se consideră valabil. Așa cum spune Didahia la cap. VII, chiar dacă în caz de urgență botezul se face prin turnare, acest gest trebuie făcut tot de trei ori – or romano-catolicii nu mai respectă această practică apostolică și „botează” doar prin stropire, iar neoprotestanții printr-o singură afundare. Din acest considerent Biserica Ortodoxă nu poate recunoaște „botezul” acestor confesiuni, mai ales că și învățătura despre Sfânta Treime – în numele căreia se face botezul – este denaturată prin adaosul Filioque.

¹² Cf. *Introducere la „Actele martirice”*, PSB 11, pp. 6-14.

¹³ Sf. Ipolit Romanul, *Tradiția Apostolică*, cap. 42. Scrierea este de la anul 215, dar reflectă tradiția liturgică a secolului II. Iată ce scrie aici despre însemnarea cu semnul Crucii: „*Stăruindu-te întotdeauna să-ți însemni cu smerenie fruntea ta cu semnul crucii. Căci acesta este semnul patimii (lui Hristos) dat împotriva diavolului, dacă cineva îl săvârșește cu credință, iar nu ca să placă oamenilor, ca prin cunoștință să fie propus ca un scut. Căci vrăjmașul, văzând puterea duhului ieșind din inimă ca o asemănare cu o îmbăiere în lumină, tremurând se pune pe fugă când tu nu-i cedezi, ci te însuflețești pe tine însuși. Tot aceasta a fost și preînchipuirea oii lui Moise, care a fost adusă în jertfă la Paște și cu sângele căreia s-a stropit pragul și, ungându-se ambii ușori, a însemnat ceea ce este acum în noi - credința, oia desăvârșită. Însemnând cu mâna fruntea și ochii, îl alungăm astfel pe cel care încearcă să ne piardă pe noi.*” De aici se vede foarte simplu cât de aproape este această învățătură de cea a ortodocșilor de astăzi, chiar dacă atunci creștinii își însemnau doar fruntea cu semnul crucii, nu așa cum noi facem acest semn astăzi.

Tocmai de aceea vreau să adresez bapțiștilor o serie de întrebări (retorice) cu referire la Scriptură, dar care sunt în legătură cu învățătura despre Biserică. Deci: *De unde au neoprotestanții Biblia? În baza la ce ei spun că o anumită Evanghelie aparține anume lui Matei sau Marcu? De unde știu ei că anume 27 cărți ale Noului Testament sunt cele autentice și nu mai multe sau mai puține?*

Noi spunem că toate aceste informații, iar uneori chiar și modul de interpretare a Scripturii, ei le-au plagiat din Sfânta Tradiție a Bisericii noastre. Dar de aici derivă alte întrebări: *De ce ei au preluat doar o parte din Tradiția Bisericii și pe ce criterii ei consideră că în stabilirea Canonului biblic Tradiția Bisericii noastre a fost corectă, iar în privința altor învățături pe care ei le resping – spun că Biserica noastră a greșit? Și dacă această Biserică în ceva a greșit, având „pată sau zbârcitură” (cf. Efeseni 5:27), înseamnă că ea nu mai este Biserică, iar dacă nu mai este Biserică, înseamnă că ceea ce a întemeiat Hristos a fost biruit de puterea diavolului, iar Hristos a fost mincinos, făcând false profeții (Matei 16:18). Iar dacă ceea ce a întemeiat Hristos nu a fost totuși biruit, înseamnă că acea Biserică există, doar Ea deține adevărul și doar ei trebuie să aparținem, căci celelalte așa-zise „Biserici” sunt mincinoase.*

Pentru a fi mai explicit, vreau să detaliez unele aspecte legate de **relația Scriptură – Tradiție – Biserică**. După pogorârea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli (Fapte 2:1-4), creștinii *„stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni”* (Fapte 2:42). Activitatea pe care a desfășurat-o fiecare Apostol nu s-a limitat doar la predică, căci Apostolii nu răspândeau în lume Bibliei, așa cum fac neoprotestanții, ci ei răspândeau Biserica lui Hristos în toată plinătatea ei. *„Înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri se făcea cunoscută prin Biserică”* (Efeseni 3:10), nu prin Biblie, iar Biserica presupunea și presupune și astăzi: botez, euharistie, hirotonie, predică și multe altele de care protestanții uneori nici nu au auzit.

Bineînțeles un accent deosebit în misiunea apostolilor se punea anume pe predicarea „cuvântului lui Dumnezeu”, iar această expresie se referea în primul rând la predica vie

(Fapte 6:2,7; 8:14; 11:1; 13:7,44; 16:32; 18:11) și nu la cuvântul scris, adică la Biblie, așa cum spun neoproteștanții, considerând doar Biblia drept „cuvânt al lui Dumnezeu”. Însăși Scriptura arată clar că predica orală a apostolilor era „cuvântul lui Dumnezeu” și acesta „creștea și se înmulțea” (Fapte 12:21), adică se transmitea mai departe în forme îmbogățite de lucrarea Duhului Sfânt.

Un alt aspect extrem de important și chiar crucial în predicarea „cuvântului lui Dumnezeu” constă în faptul că Apostolii îi îndemneau pe ucenicii lor să păstreze și să transmită mai departe ceea ce și ei la rândul lor au primit de la Domnul Hristos. Aici intervine noțiunea de „tradiție” (παράδοσις / предание) în sensul de **revelație deplină dată Bisericii prin Sfinții Apostoli și transmisă neschimbată mai departe.**

Iată doar câteva texte biblice care vorbesc despre acest înțeles al Tradiției și despre necesitatea ținerii acesteia:

- „Fraților, **vă laud** că în toate vă aduceți aminte de mine și **țineți predaniile** (τὰς παραδόσεις) cum vi le-am dat... Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat (παρέδωκα) și vouă” (I Corintheni 11:2,23);

- „Fraților, stați neclintiți și **țineți predaniile** (τὰς παραδόσεις) pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră” (II Thesaloniceni 2:15);

- „Fraților, **vă poruncim** în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de orice frate care umblă fără rânduială și nu după **predania** (τὴν παράδοσιν) pe care ați primit-o de la noi” (II Thesaloniceni 3:6);

- „Cele ce **ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine**¹⁴, acestea să le faceți, și Dumnezeuul păcii va fi cu voi” (Filipeni 4:9).

¹⁴ Nu spune: „și ați citit”.

Vedem deci că transmiterea învățaturii prin viu grai, apoi preluarea și transmiterea ei neschimbată mai departe era nu doar o alternativă la cuvântul scris, ci, de cele mai multe ori, singura modalitate de răspândire a Evangheliei întrucât:

1. Hristos nu a scris nimic (afară de câteva cuvinte pe nisip – Ioan 8:8) și nici nu a poruncit Apostolilor să scrie ceva;

2. Ca și în Vechiul Testament, când până la Moise nu s-a scris nimic¹⁵, tot așa nici Sfinții Apostoli nu au scris nimic în primii aproape 20 de ani de predică, iar Sfântul Ioan Teologul în general și-a scris cele 5 cărți abia spre sfârșitul vieții, după vreo 60 de ani doar de predică orală – ceea ce reprezintă mai mult de o generație întreagă de oameni. Interesant această generație de oameni știa că „*Dumnezeu este iubire*” (I Ioan 4:8) sau nu?

3. Reieșind din unele probleme concrete ale unor comunități, dar mai ales din cauza ereziilor timpului, Apostolii și-au așternut în scris o parte din învățătura lor, fără să spună sau să dea de înțeles că cele scrise de ei conțin totul, ba din contra, ei arătau foarte clar că activitatea, dar mai ales învățătura lui Hristos dată direct sau prin Apostoli e mult mai vastă, „*care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris*” (Ioan 21:25). La Fapte 20:35, Sf. Pavel, care nu l-a cunoscut direct pe Mântuitorul Hristos, redă o învățătură a Acestuia care nu se găsește în nici una din cele patru Evanghelii și anume cuvintele: „*Mai fericit este a da decât a lua*”. Însă ceea ce în mod deosebit ar trebui să ne pună pe gânduri este faptul că chiar înaintea acestor cuvinte, la Fapte 20:31, Sf. Pavel spune că *timp de trei ani nu a încetat noaptea și ziua să-i îndemne pe ucenicii săi din Efes* – or conținutul acestor predici sistematice timp de 3 ani noi nu-l aflăm în Scriptură. Și dacă acele predici conțineau mii de învățături provenite direct de la Hristos, dar nescrise în Evanghelie, așa cum e cazul cu versetul de mai sus? Și acest caz nu este singular, căci noi nu avem în Biblie nici conținutul predicii de un an și jumătate în Corint, despre care ni se vorbește la Fapte 18:11 și care în

¹⁵ Fără îndoială a existat și o Tradiție a Vechiului Testament, dată „Bisericii Legii Vechi” și această tradiție nu s-a limitat doar la perioada de până la Moise, ci și după aceea. Și în Vechiul Testament erau învățături care nu erau scrise, ci se transmiteau prin viu grai, ajungând chiar până în sec. I. Așa, de exemplu, Sf. Pavel scrie că bărbații care i s-au împotrivit lui Moise (cf. Ieșire 7:11) erau în număr de doi și numele lor erau Iannes și Iambres (vezi II Timothei 3:8), dar această informație în Vechiul Testament nu o găsim, ci a ajuns la Sf. Pavel prin Tradiție.

mod evident diferă după conținut de cele două Epistole către Corintheni ajunse până la noi. Cu siguranță însă Sf. Pavel le-a spus corinthenilor, timp de un an și jumătate, mult mai multe *despre euharistie*, decât a făcut-o mai târziu în cele câteva versete ale capitolului 11 din prima Epistolă. La fel putem crede și *despre ținerea zilei de duminică*, despre care în Epistolă menționează doar în treacăt (I Corintheni 16:2).

4. Mai mult decât atât, Apostolii preferau să vorbească cu ucenicii lor direct, față către față, scrisorile (epistolele) fiind doar o alternativă pentru cazurile când întâlnirea și vorbirea directă nu era posibilă. Iată doar 2 exemple, ambele tocmai de la sfârșitul secolului apostolic, unde se vede că ucenicii Domnului chiar și atunci preferau predica orală față de cuvântul scris:

„Multe având a vă scrie, n-am voit să le scriu pe hârtie și cu cerneală, ci nădăjduiesc să vin la voi și să vorbesc gură către gură, ca bucuria noastră să fie deplină.” (II Ioan 1:12) – deci prin scrisori bucuria nu era deplină, iar dacă bucuria nu era deplină, înseamnă că nici harul nu era deplin; *„Multe lucruri aveam să-ți scriu; totuși, nu voiesc să ți le scriu cu cerneală și condei, ci nădăjduiesc să te văd în curând, și atunci vom grăi gură către gură.”* (III Ioan 1:13-14).

5. Apostolii nu puteau pretinde primilor creștini să aibă și să citească Biblia întrucât acest lucru era tehnic imposibil. Abia în sec. II-III, Bisericile din marele orașe au început să adune cărțile Noului Testament, preluând totodată și traducerea greacă a Vechiului Testament (Septuaginta)¹⁶ – dar și acest proces de colecționare era foarte anevoios din cauza costului foarte mare al papyrușilor sau pergamentelor, dar și din cauza distanțelor foarte mari dintre Bisericile care dețineau o anumită carte moștenită de la Apostoli sau transmisă de ucenicii acestora.¹⁷ Posibilitatea ca anumite persoane particulare să aibă măcar o parte din

¹⁶ Traducerea în limba greacă a Vechiului Testament, realizată în timpulul lui Ptolemeu al II-lea (sec. III înainte de Hristos) în Alexandria Egiptului de către 70/72 de bătrâni (de unde și denumirea de *Septuaginta*), a fost și este și astăzi considerată de ortodocși superioară textului masoretic (ebraic) în care s-au făcut mai multe schimbări, inclusiv în sec. VIII-X după Hristos. Este demn de menționat că Însuși Mântuitorul Hristos a citat după Septuaginta (Matei 4:4) și nu după textul masoretic.

¹⁷ Unii părinți din Biserica primară, ucenici direcți ai Apostolilor, deși au scris relativ mult, fac trimitere la puține cărți biblice (Clement Romanul – 8 cărți, Ignatie al Antiohiei – 7 cărți, Policarp al Smirnei – 15 cărți) și aproape niciodată nu le citează (ca de la persoana a III-a), ci le prezintă ca o învățătură care le aparține și lor, nu ca pe o autoritate externă de care ei ar fi ruși. Puținele referințe la textele biblice, dar în același timp un acord uluitor cu duhul Sfintei Scripturi, confirmă învățătura ortodoxă despre Sfânta Tradiție.

cărțile biblice era extrem de redusă, nemaivorbind de faptul că majoritatea covârșitoare a populației nici nu știa să citească. Și dacă e să ne luăm după concepția absolut greșită a protestanților, reiese că primii creștini nu puteau să se mântuiască întrucât nu aveau și nu studiau Biblia.

Și dacă așa stau lucrurile cu Scriptura în primele veacuri și chiar mai târziu, atunci apare întrebarea firească: *cum și sub ce formă creștinii primeau cuvântul mântuitor?* Răspunsul la această întrebare este foarte simplu – în Biserică, acolo unde episcopii rânduiți și ajutați de Duhul Sfânt (cf. Fapte 20:28) transmiteau din generație în generație „comoara”¹⁸ primită de la Apostoli (cf. II Timothei 1:13-14). Această succesiune apostolică presupunea deodată **dreptul de a sluji Euharistia și de a predica Evanghelia** – realități care în Biserică niciodată nu pot fi despărțite. Irineu de Lyon, ucenicul lui Policarp al Smirnei, care la rândul său a fost ucenic al lui Ioan Teologul și el la rândul său „ucenic iubit” al Domnului, spunea: „*Credința noastră este în acord cu Euharistia*”. Succesiunea de ucenici la care am făcut referire nu este întâmplătoare, pentru că în Biserica Ortodoxă această succesiune poate fi urmărită pretutindeni și permanent. Mai mult decât atât, și logic și teologic este clar că ruperea acestei succesiuni sacramentale și învățătoarești deodată, înseamnă ruperea de Biserica apostolică al cărei Cap este Hristos. Ne-am bucura să vedem și la bapțiști o astfel de succesiune, dar se pare că nu avem nici o șansă.

Prin sublinierea rolului succesiunii sacramentale nu vreau să spun că laicii erau lipsiți de „cuvântul lui Dumnezeu”, ci faptul că Scriptura era citită și predicată doar în Biserică – prin Biserică înțelegând atât comuniunea de credincioși adunată în jurul Sfintei Euharistiei și călăuzită de Duhul Sfânt, cât și locașul concret unde aceste cărți se păstrau și la care, fiți atenți, avea acces oricine. Mitul precum că Biserica interzicea laicilor să citească Biblia este o mare minciună și ea a avut un oarecare temei doar la romano-catolici, dar nu și la ortodocși. Paralel cu acesta, protestanții dezinformează și cu un alt mit, precum că Biserica interzicea

¹⁸ Această „comoară” era predată în primul rând pe cale orală, iar după caz și în formă scrisă.

traducerea Bibliei pentru alte popoare, dar și acest lucru nu este valabil pentru Răsăritul Ortodox, unde deja în secolul II se făcea traducerea în siriacă, în sec. IV-V s-a tradus Biblia în limba gotă, în sec. IX în slavonă, din sec. XV avem primele traduceri în română – deci la venirea lui Luther pe lume, toate popoarele ortodoxe mari aveau Biblia tradusă în limba lor și nu este corect să se mai vehiculeze astfel de informații greșite.¹⁹

În cele din urmă vreau să fac câteva precizări despre **natura și conținutul Sfintei Tradiții**.

Așa cum deja am spus, prin Sfânta Tradiție noi înțelegem **revelație deplină dată Bisericii prin Sfinții Apostoli și transmisă neschimbată mai departe**. Sfânta Tradiție nu este deci un mănunchi de învățături sau obiceiuri, ci este însăși „respirația Duhului Sfânt în Biserică” prezentă *atât în învoățătura Bisericii, cât și în rugăciunea și trăirea membrilor ei*.

Deja s-a subliniat foarte clar și argumentat că Sfânta Scriptură nu reprezintă decât o parte a acestei revelații, iar importanța și autoritatea ei se explică nu doar prin conținutul ei, care în mod vădit reprezintă o revelație parțială, ci mai ales prin faptul că Scriptura este acea parte a revelației care a fost scrisă direct de Apostoli – martorii oculari și auditivi ai Domnului – și pe baza ei se pot verifica toate celelalte elemente ale Tradiției.²⁰ Biserica Ortodoxă nu consideră ca element al Sfintei Tradiții ceea ce contravine Scripturii, iar pe de altă parte, Scriptura nu este și nu poate fi considerată o învățătură auto-suficientă, ruptă de această „memorie vie” a Bisericii, care este Sfânta Tradiție. A scoate Scriptura din contextul Tradiției Bisericii este același lucru cu a scoate un verset din contextul unei cărți biblice; și așa cum scoaterea versetelor din context duce la rătăcire, tot așa și scoaterea Bibliei din contextul Tradiției duce la mari rătăciri. Prin urmare, Scriptura, așa cum spune ea însăși, nu poate fi interpretată decât prin Sfânta Tradiție.

¹⁹ În general neoprotestanții ar trebui să-și revizuiască acuzele împotriva noastră, pentru că multe dintre ele se referă exclusiv la romano-catolici, dar nu și la noi.

²⁰ Părintele prof. D. Stăniloae spune că „Scriptura a luat naștere în Biserică și spre folosul ei...” și este o fixare în scris a unei părți a Tradiției Apostolice, care este Revelația deplină dată Bisericii. Biserica apare odată cu Tradiția, iar Scriptura apare în Biserică și ca un rezumat al Tradiției, garantat de Biserică, ea fiind „stâlpul și temelie adevărului” (I Tim. 3:15).

Iată câteva mărturii biblice în acest sens: „Nici o proorocie a Scripturii nu se tâlcuiește singură²¹; pentru că niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt” (II Petru 1:20-21). Deci Biblia nu se interpretează pe ea însăși sau în particular, așa cum spun protestanții, ci și interpretarea ei poate fi făcută doar de „oameni sfinți”, „purtați de Duhul Sfânt”. Aceștia sunt pentru noi Sfinții Părinți pe care și bapțiștii deseori îi plagiază, neavând însă curajul și sinceritatea să spună că învățătura respectivă aparține de fapt lui Ioan Gură de Aur sau Vasile cel Mare – și nici măcar nu acestora, ci Duhului Sfânt care a vorbit prin ei, în virtutea succesiunii sacramentale și învățătoarești pe care aceștia au moștenit-o de la Apostoli, dar și a vieții lor curate și sfinte. Chiar și famenul din Etiopia a recunoscut că nu ar putea înțelege corect textul Scripturii dacă nu va fi călăuzit (cf. Fapte 8:31), mai ales că printre învățăturile Scripturii „sunt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc spre a lor pierzare” (II Petru 3:16). De aceea este bine de reținut că Tradiția Bisericii ne-a dat nu doar Scriptura, ci și cheia înțelesului ei, fără de care este imposibil să nu greșim, atrăgând totodată și pierderea sufletului.

Cât despre **conținutul Sfintei Tradiții**, menționăm pe scurt că aceasta are următoarele elemente de bază:

1. **Sfânta Scriptură** – ca element infailibil și cu maximă autoritate, în baza căruia sunt probate celelalte izvoare;
2. **Vechile simboluri de credință și mărturisiri**, inclusiv cele ale martirilor²²;
3. **Hotărârile dogmatice și canonice ale Sinoadelor Ecumenice și Locale**;

²¹ Noi am dat textul după varianta Cornilescu. Biblia Sinodală (ortodoxă) traduce „după socotința fiecăruia”, ceea ce este în acord cu cea mai cunoscută traducere în limba engleză – King James Version: „of any private interpretation”.

²² Noi știm că Duhul Sfânt i-a inspirat pe scriitorii biblici, dar același Duh Sfânt a vorbit și prin gura martirilor care au suferit pentru Hristos, așa cum foarte clar spune textul biblic (cf. Matei 10:19-20). În acest caz cine este îndreptățit să spună că Scriptura trebuie acceptată, iar mărturiile acestor mucenici nu trebuie? Ar fi bine însă să se știe că aceste mărturisiri ale martirilor conțin învățături dogmatice și liturgice foarte importante, care sunt respinse de protestanți, chiar dacă ele se prezintă a fi inspirate de Duhul Sfânt.

4. **Scrierile Sfinților Părinți recunoscute unanim de Biserică** (după principiul „*consensus patrum*”, adică scrierile care conțin învățături ce nu se contrazic cu Scriptura și între ele, ci au la bază consensul teologic, ca lucrare a Duhului Sfânt, care a vorbit prin ei cu cuvinte diferite, dar totuși la fel);

5. **Vestigiile liturgice ale Bisericii: Sfintele Icoane²³, Imnografia ortodoxă și altele;**

Criteriul după care elementele cu numărul 2, 3, 4 și 5 sunt acceptate sau respinse din Tradiția Bisericii, este același cu criteriul după care au fost acceptate și recunoscute cărțile biblice. Acest criteriu a fost formulat tot în sec. IV de Sfântul Vicențiu de Leryn și sună în felul următor: „**Tradiția adevărată constă în ceea ce s-a crezut totdeauna, pretutindeni și de către toți**”. Anume în această **concordanță sobornicească în timp și în spațiu** stă lucrarea Sfântului Duh, care face din Tradiția Bisericii un fel de filtru care acceptă doar ceea ce este de folos și în acord cu învățătura scrisă și orală rămasă de la Hristos și Apostoli, respingând tot ceea ce este potrivnic acestor învățături.

Aș vrea să fac o concluzie asupra conținutului Sfintei Tradiții și asupra întregului referat vorbind despre **valențele Sfintei Tradiții**.

Așa cum am spus, **Sfânta Tradiția este revelația deplină dată Bisericii prin Sfinții Apostoli și transmisă neschimbată mai departe**. Această revelație nu este doar informație, ci și „duh” – în sensul de lucrare vie a Duhului Sfânt în viața Bisericii²⁴. Mai mult decât atât, duhul acestei Tradiții precede și dă valoare informației. Adică:

1. Prin Tradiție nouă ni se transmite **duhul apostolic de citire și interpretare a Scripturii și abia apoi apare informația**, adică conținutul acestor interpretări, care în timp a

²³ În Tradiția Bisericii deseori se vorbea despre faptul că icoanele sunt „Biblia în imagini” sau „Biblia pentru cei neînvățați”. Poate așa se explică faptul că atunci când neoprotestanții editează Biblii pentru copii sau alte cărți de învățături, folosesc totuși imagini pentru reprezentarea lui Hristos și a diferitor Sfinți din Vechiul și Noul Testament.

²⁴ Această lucrare a Duhului Sfânt în Biserică trebuie înțeleasă și ca o **harismă dată Bisericii** (nu anumitor persoane particulare), dar și ca **trăire duhovnicească a celor care prin viață curată păstrează și pun în lucrare darurile Sfântului Duh**.

fost scris în diferite cărți²⁵, dar se poate transmite în Biserică și pe cale orală. Culmea e că chiar recunoscând aceste comentarii biblice de mai târziu, dar rupându-le de Biserica cea adevărată, oricum nu ajungem acolo unde trebuie.

2. Mai întâi s-a transmis **duhul înțelegerii și formulării dogmelor creștine și abia apoi am găsit formulate în Tradiție conținutul acestor dogme**. Și dacă cuvintele rămân într-o anumită măsură litere încremenite (rigide), duhul înțelegerii dogmelor rămâne viu și Biserica în orice moment poate să precizeze și alte dogme, dacă acest lucru va fi nevoie. Anume duhul înțelegerii dogmelor ne va feri de formulări greșite și contradictorii. Or romano-catolicii, dar mai ales protestanții, neglijând acest lucru, n-au fost și nu sunt nici astăzi în stare să opereze corect cu informația dogmelor, pentru că nu mai au duhul Tradiției dogmatice a Bisericii.

3. La fel stau lucrurile cu **tradiția liturgică a Bisericii**. Duhul și modelul rugăciunii a fost transmis de la fiecare Apostol ucenicilor lor și acestea gravitau în jurul Sfintei Euharistii, așa cum ni se descrie și în cartea Faptele Apostolilor, dar mai ales în scrierile post-apostolice ale Sf. Ignatie Teoforul, ucenicul direct al Sf. Ioan Teologul. Deși aceste forme ale cultului erau relativ diferite în lumea creștină, în mod miraculos acestea erau bazate pe aceleași principii și aveau același înțeles. Cu mult timp înainte de oficializarea creștinismului ca religie de stat (după anul 313), rugăciunile și practicile liturgice ale creștinilor erau foarte asemănătoare, uneori chiar identice ca text și formă – chiar dacă ele nu se regăsesc în Sfânta Scriptură. Toate acestea demonstrează o dată în plus lucrarea Duhului Sfânt în Biserică nu doar prin litera Scripturii, ci și prin duhul și litera Sfintei Tradiții a Bisericii noastre: Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolică.

Vă mulțumesc!

www.blog.teologie.net

²⁵ Diferitele comentarii ale Sfinților Părinți și ale scriitorilor bisericești.